

Biała_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Trzcianka	
Miejscowość	Biała	

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	4 czerwca 2013 r.	Miejsce wykonania	dom informatora w Białej
Czas trwania	00:50:22 min	Forma i wielkość	plik AMR; 4,61 MB
Przeprowadzający	M. J.	Komentarz	odtwarzać w programie VLC Player

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
007_TRZ_BIA	M	brak informacji	sołtys wsi od 14 lat, strażak z zawodu, były członek OSP	

Informacje etnograficzne	
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	<p>„Nazwa pochodzi z tego, że kiedyś, za tych pradawnych czasów, rosły na tym terenie brzozy. Wiadomo, białe drzewo, nie? Zaczęła się ludność tu osiedlać znad Noteci i z Pomorza, utworzyli tu osadę i nazwali ją od tego Biała.”</p> <p><i>To długo już ta wieś jest?</i></p> <p>„Znaczą wieś... Parafia ma już ponad 900 lat.”</p> <p><i>No, słyszałam o tej stopie Matki Boskiej...</i></p> <p>„No, stąd to się tak wzięło. Koło kościoła, tam można zajrzeć i tam jest taka kapliczka, nie? I tam jest kamień.”</p>
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	<p>„Jest taka jedna nazwa, to jest Karzełcza Góra się nazywa. To tam, jak się idzie na łąki brukiem, nie? Wzniesienie jest i są te niby kurhany zachowane, ja nie wiem... tak naukowcy twierdzą. I tam taka piaskownica jest i wąwóz, tam zakazali chodzić chyba ze względu na te groby tam, starodawne...”</p> <p>„Ulice zachowały się tak samo w polskim brzmieniu od niemieckich czasów.”</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	<p>„No, ta koło Trzcianki tutaj, to się zwie Mosicko zdaje się. A drugie jest koło stacji, ale tamto...? Zapomniałem tamtą nazwę... tego jeziora... Duże, takie jak tu, tylko płycej tam jest.”</p>
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	„Nie, tu tak nie było.”
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	<p><i>Też słyszałyśmy, że był tu jeszcze jeden kościół...</i></p> <p>„Był tu jeszcze jeden kościół jak się jedzie do Trzcianki, po</p>

<p>prawej stronie. Tam jest taki mur kamienny, ale to był kościół ewangelicki.”</p> <p><i>I co się z nim stało?</i></p> <p>„Został zburzony, no, nie wiem, to były chyba lata 60. wtedy. Tak, bo jeszcze chodziłem do szkoły, tam do Trzcianki. Podobny jeszcze stał w Trzciance, nie? I jeszcze tam pamiętam, jak brali ludzi tam po godzinach do czyszczenia cegły. Ale to w Trzciance.”</p> <p>„Był tu kiedyś majątek, jak mój dziadek, to Piłsudskiego, ale więcej nie...”</p> <p><i>A tu było KGW?</i></p> <p>[żona] „Było.”</p> <p><i>A teraz już nie ma?</i></p> <p>[żona] „Nie ma.”</p> <p><i>A są jakieś legendy?</i></p> <p>„Są. To znaczy, ja mogę nakręcić, bo to dość długa legenda o tych karzełkach, co pochodzi ta nazwa Karzełcza Góra, nie? To były najpierw karzełki, potem przyszli jacyś więksi. Tutaj bruździli ludziom, to... To trzeba czytać, ja miałem tu przekopiwane, ale nie mam tego, bo bym pani pokazał.”</p> <p><i>A jest właśnie gdzieś zapisana?</i></p> <p>„Chyba jest zapisana, ale w Muzeum w Trzciance. [...] Na stronie internetowej w historii jest opisane.”</p>		
<p>Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne</p>		
1	<p>św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p>	<p>Brak informacji.</p>
2	<p>św. Marcina/11 listopada</p>	<p>„Nie, nie, bo tu są napływowe, wiesz? Ci są i tam z Kresów gdzieś przyjechali, i gdzieś z warszawskiego. I z początku się trzymali razem, jeden drugiemu pomagał. Tera nie.”</p>
3	<p>Adwent</p>	<p>[Roraty?]</p> <p>„To to tak.”</p> <p>[żona] „Ale też już nie tak jak kiedyś, bo teraz ilu ludzi przychodzi do kościoła?”</p>
4	<p>św. Mikołaja (Mikołajki)</p>	<p>[Prezenty do butów?]</p> <p>[żona] „Nie. No, tak jak w domach, ale to nie wszyscy tego już</p>

		znają.”
5	Wigilia	<p>„No, rodzina. Tak jak rodzice...”</p> <p>[żona] „Tak jak robili kiedyś rodzice, tak robimy my.”</p> <p><i>Ale sianko np. pod obrusem jest?</i></p> <p>„Nie, ale pamiętam, że jak tam żony rodzice robili, to mieli siano pod obrusem. My tego nie stosujemy.”</p> <p><i>I opłatkiem się dzieli i składa życzenia?</i></p> <p>„No.”</p> <p><i>Dwanaście potraw jest?</i></p> <p>„Jest.”</p> <p><i>A są takie tradycyjne wielkopolskie potrawy czy...?</i></p> <p>„Wielkopolskie to nie, tu są różne. Ale tam kucię robią, bo kucia to pochodzi ze wschodu, nie? Ci, co pochodzą stamtąd, to robią kutię, jak umieją, a ci, co tu bliżej, to nie.”</p> <p><i>A makielki np. też się robi?</i></p> <p>„Nie, moja matka to jeszcze robiła to.”</p> <p><i>A też na pasterkę się chodzi, po kolacji?</i></p> <p>„Też. Tak. U nas w parafii o północy, a o 10.00 w filii, w Radolinie.”</p> <p><i>A prezenty są pod choinką, czy przynosi je Gwiazdor?</i></p> <p>„No, zależy. Jak to się mówi, jak się umówią z tym Gwiazdorem, to przyjdą do tych dzieciaków tam. A kto nie, to pod choinką.”</p> <p><i>A wtedy za prezent trzeba coś, nie wiem, wyrecytować pacierz albo coś?</i></p> <p>„Tak, tak. Jak sobie tam Gwiazdor zażyczy. To od Gwiazdora zależy, czy tam się pomodlić, czy co. Młodzi mają te dzieciaki. Ja miałem pełne portki strachu... [śmiech – przyp. bad.]”</p>
6	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Brak informacji
7	Sylwester/Nowy Rok	<p>[Wywalali bramy?]</p> <p>„Tak. O, Jezusie, jak ja byłem młody... Teraz tego nie robią.”</p> <p><i>A co jeszcze robili?</i></p> <p>„O, Jezu! Wszystko!”</p>

		<p>[żona] „No, wszystko, co się dało.”</p> <p>„Wozy gdzieś wciągali podobno na dach gdzieś. Na te strzechy, co były kiedyś... No, różne rzeczy robili.”</p> <p><i>A też słyszałam o takim zwyczaju, że pierwszego dnia Nowego Roku musi pierwszy przyjść facet i rzucić ziarnem...</i></p> <p>[żona] „No, kiedyś to było u mnie, pamiętam tata sypał.”</p> <p>„No, kiedyś to było. Owies tam rzucał.”</p>
8	Trzech Króli	Brak informacji
9	Kolędniczy	<p>„Chodzą. Też jeszcze.”</p> <p><i>To na Wigilię, czy na Trzech Króli?</i></p> <p>„Na Wigilię, w pierwsze święto.”</p>
10	MB Gromniczej	<p>„Gromnicę i do kościoła. I jest msza.”</p> <p><i>A wraca się z tym światełkiem do domu?</i></p> <p>„Nie. Coś tam było, że procesja jest wkoło kościoła. To tam teraz ten ksiądz wprowadził czy od roku, czy dwóch, ale kiedyś czegoś takiego nie było.”</p> <p><i>A jak jest burza, to wtedy jeszcze zapalają?</i></p> <p>„Wtedy zapalają. No i w oknie się tam stawia. Nie wszyscy.”</p>
11	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<p>„Nie, tego nie ma. Jest tylko zabawa, bo tam szkoła organizuje tę karnawałową, to żeby dzieciom na wycieczkę uzbierać, ale przebierańców nie ma.”</p> <p><i>A ostatki?</i></p> <p>„Też nie... To młodzież tam sobie robi, na sali, ale też tak...”</p> <p><i>Podkoziółek? Śledzik?</i></p> <p>„Nie, nie słyszałem. Nie, żadnych takich.”</p> <p><i>A tłusty czwartek?</i></p> <p>[żona] „Przestrzegają, ale może nie wszyscy.”</p> <p><i>Pączki się piecze?</i></p> <p>„Tak. Chrusty, pączki, to na pewno.”</p>
12	Topienie Marzanny	Brak informacji
13	Środa Popielcowa	<p>„Msza w kościele, ksiądz tam tym popiołem posypuje, jak było kiedyś. Kto pójdzie, to weźmie, kto nie to....”</p> <p><i>A słyszeli państwo o takim zwyczaju, że się wieszalo woreczki z popiołem?</i></p>

		„Na plecach, no. Myśmy to robili, będąc dzieciakiem. To na haczyku komuś, gdzieś tam biegał, nawet nie wiedział.”
14	Śródpoście	„Jest w kościele taka książka postanowień. I ksiądz tam zapowiada.” <i>A w środy też się pości, czy tylko w piątek?</i> „Tylko w piątki. No, w środę tylko popielcową. Tak, w piątki.”
15	Niedziela Palmowa	„Zależy, jak jest z czego zrobić, to robią, jak nie, to kupują. Jak nie ma tych bazi, nie rozkwitła jeszcze, to idzie to kupić na rynku, ale tak to w domu się [robi].” <i>A co się też z palmą później robi?</i> „Też ja tam za obrazek i sobie tam wisi spokojnie. Tak jak ze wszystkim.”
16	Triduum Paschalne	„Było, taki zwyczaj w kościele, ten ksiądz skasował. Jak było obmywanie, to wtedy wiernym. Ale ten ksiądz rządzi tu już dwa lata i tego nie robi.” <i>A to były wybrane osoby?</i> „Wybiera sobie, kto się zgłosił, nie? Tam 12, czy 10 ich było. 12 chyba, nie?” <i>A taki zwyczaj w piątek Za Boże Rany?</i> „Ja takie coś pamiętam, jak byłem mały. Jak przyszło tam <i>Boże rany</i> i sąsiadka z różgą i <i>Za Boże rany becą barany</i> , nie? I tam się darła i okładała tym... [śmiech – przyp. bad.] To ja pamiętam, ale tutaj to nie widziałem.”
17	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	[Do koszyczka?] „No, żywność. Tam kawałek kielbasy, jajka, masło... Co tam jeszcze? Chleb, sól, takie tam podstawowe rzeczy. [<i>Baranek?</i>] Też. Z masła.” <i>I później co z tą święconką?</i> „I później się stawia w pierwsze święto na stole i żeby widać, że święta.” <i>A na śniadanie się je, czy na obiad?</i> [żona] „Na śniadanie.” „Na śniadanie. Nie wiem, może inni na obiad. Te jajka tam poświęcone, to się trzeba podzielić, potem jeszcze tymi przy stole biesiadnikami, no i się zaczyna...” <i>Też się składa życzenia przy tym dzieleniu jajkiem?</i>

		<p>„Też.”</p> <p>[Chodzi się na cmentarz w święta]</p>
18	Poniedziałek Wielkanocny	<p>„Dyngus. Jak zwykle przesadnie, bo się zawsze jak wariaci [...] Tak, to się leją jak wariaci.”</p>
19	Zielone Świątki	<p>„Już teraz nie robią, kiedyś to robili. Brzózki stawiali, aż ksiądz zaczął wyzywać, po co to robić, marnują tą zieleń niepotrzebnie. To dzień postoi, potem wyrzucają, to bez potrzeby.”</p>
20	Boże Ciało	<p>[Ołtarze]</p> <p>„Mieszkańcy.”</p> <p>[żona] „To mieszkańcy wszyscy, zależy na jakiej ulicy, to są sąsiedzi, nie? No, każdy coś robi.”</p> <p>„Procesja jest. Jak jest ulica jeden ołtarz jest, tutaj na tym skrzyżowaniu, gdzie jest krzyż, to jest drugi ołtarz, na tej ulicy jest trzeci, tam przy końcu, i czwarty jest tam, koło figurki św. Jana. I powrót do kościoła.”</p> <p>[żona] „Każdy pomaga stroić.”</p> <p><i>Też zabiera się gałązki z tych ołtarzy?</i></p> <p>„Też.”</p> <p><i>I też w domu na tym świętym miejscu?</i></p> <p>„No, za obraz, czy tam gdzie. Każdy ma taki większy obraz i tam sobie wieszają.”</p> <p><i>I zawsze jest ta sama trasa?</i></p> <p>„Zawsze jest ta sama. Kiedyś, to taki ksiądz przed tym był, to zmienił, ale tak zmienił, że wszystko było w jednym kierunku. Nie wiem, co to miało za Ce, a teraz wrócił do starego zwyczaju.”</p>
21	św. Jana	<p>„Nie.”</p>
22	MB Zielnej	<p>„Na tej Matki Boskiej Zielnej idą z ziołami do kościoła. Ksiądz poświęci, ale to tylko wyjątki chodzą.”</p> <p><i>Ale to wtedy się robi bukiety, czy wianki?</i></p> <p>„Bukiety takie.”</p> <p><i>A co się później z takim bukietem robi?</i></p> <p>„A to się wsadza za obraz w domu, taki tam święty i on tam wisi do następnego roku, nie?”</p>

		<p><i>I to się później wyrzuca czy spala?</i></p> <p>„Spala. Poświęconych rzeczy się nie wyrzuca podobno, nikt tego nie robi.”</p> <p><i>A był taki zwyczaj, że jak tam zwierzęta chorują, to brało się ten bukiecik i się okadzało nim?</i></p> <p>„Nie, ja takich rzeczy nie widziałem, ale robią takie rzeczy. Albo jak jest Wigilia, to tam opłatek kolorowy jest dla zwierząt. Zanoszą, kto ma zwierzęta, czy konia, czy krowę gdzieś.”</p>
23	MB Siewnej	<p>„To przynoszą zboże do kościoła. Tak, i ksiądz poświęci. [...] Ale paru przynosi. Ksiądz się pyta zawsze, czy ktoś ma i poświęcenie.”</p>
24	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	<p>„No, właściwie to jest parafia pod tym wezwaniem. No, jest odpust.”</p> <p><i>I są jeszcze te budy?</i></p> <p>„Jak wiedzą, to przyjadą, jak nie wiedzą, to nie. Ale już są rzadkością, kiedyś to tam przyjeżdżali.”</p> <p><i>A było tak jeszcze, żeby się po odpuście ludzie spotykali, jakaś imprezka mała?</i></p> <p>„Nie. Ino procesje do tego kościoła filialnego. Tam tylko 3 km, to tam idą na tą filię nasi mieszkańcy. A jak jest u nas, to znowu do nas przychodzą.”</p>
25	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	<p><i>Pamięta pani, żeby kiedyś kobiety darły pierze?</i></p> <p>[żona] „Darły. No, przecież, to ja mam jeszcze koldry!”</p> <p>„A teraz jest ten Halloween. Biegają jeszcze.”</p> <p>[żona] „To idą, jak nikogo w domu nie ma. Cały balkon mi wymalowali jakąś farbą czy czymś, bo nas w domu nie było.”</p>
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1	Narodziny i chrzest	<p>[żona] „Nie. Tego nie ma.”</p> <p><i>Albo czerwone wstążeczki się dzieciom wiąże?</i></p> <p>„Te to wieszają nawet koniom, żeby ktoś nie oczarował.”</p>
2	Ślub i wesele	<p>„Znaczy chodzi o to tłuczenie szkła, tam? No, to przychodzą pod mieszkanie młodego i tam... Jeszcze teraz też robią. A u pani młodej chyba pierze wysypują. Było, teraz to może zanika, my tam wszystkiego nie wiemy. On tam musiał oczywiście z wódką wyjść, z jakimś tam poczęstunkiem.”</p> <p><i>A robią jeszcze bramy?</i></p>

		<p>„Robią. Dzieci przeważnie.” [żona] „Obojętnie, nie wiadomo skąd ten ślub będzie, to o, dzieci to tylko.” „Co kawałek!” <i>Tylko dzieci?</i> „Tylko. Chyba, że znają tam tego młodego, to idą.”</p>
3	Śmierć i pogrzeb	<p><i>Wychodziło się ze zmarłym i się żegnało pod krzyż/ kapliczkę?</i> „Nie, tego nie.” <i>A różaniec w domu?</i> „Różaniec w kaplicy, jak tam leży zmarły, to trzeba pojechać. Wyznaczony jest dzień i godzina.” <i>Był taki zwyczaj, żeby się wkładało jakieś ulubione rzeczy zmarłego do trumny?</i> „Był, wkładało się. No, nie wszyscy, tam nikt nie mówi, ale podobno wkładają.”</p>
4	Inne zjawiska	<p><i>Mówi się jeszcze o czarownicach?</i> „Trochę ludzie gadają. Teraz to już jest mało. Ci młodzi nie wierzą.”</p>
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Brak informacji.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		„Nie, takich rzeczy tu nie ma.”
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		„Tam na końcu jest stolarz. Jakies okna, drzwi to robi. Takie budowlane rzeczy.”
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	<p><i>A np. pod krzyżem czy pod kapliczkami się spotykali?</i> „Nie. Tylko w kościele.” <i>A jakieś nabożeństwa były odprawiane?</i> „Nie.”</p>

2	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji
3	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji
4	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji
5	Lokalne tradycje pielgrzymowania	„Są. Zawsze jest w pierwszą środę miesiąca, ksiądz tutaj organizuje takie msze uzdrawiające takie. I tu przyjeżdżają ludzie, ci chorzy, z dość daleka. Nawet z Poznania, i tam za Poznaniem wokoło. To msza jest za chorych. A pielgrzymki, no to mają do sanktuarium w tym, w Skrzatuszu. To są albo rowerowe i piesze.”
6	Lokalne odpusty	„No właściwie to jest parafia pod tym wezwaniem [Wszystkich Świętych]. No, jest odpust.” <i>I są jeszcze te budy?</i> „Jak wiedzą, to przyjadą, jak nie wiedzą, to nie. Ale już są rzadkością, kiedyś to tam przyjeżdżali.” <i>A było tak jeszcze, żeby się po odpuście ludzie spotykali, jakaś imprezka mała?</i> „Nie. Ino procesje do tego kościoła filialnego. Tam tylko 3 km, to tam idą na tą filię nasi mieszkańcy. A jak jest u nas, to znowu do nas przychodzą.”

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1	Dożynki	„Odbywały się tu dożynki. Jak nie gromadzkie, jak te PGR-y były, nie?” <i>Na całą gminę?</i> „Nie, tylko ta miejscowość.” <i>Dożynki to organizowane są tylko gminne w Trzciance?</i> „No, w tym roku przegłosowali, że mają być na wsi i w Nowej Wsi mają być. Ale jedni to chcą, drudzy nie chcą, bo mówią, że na wsi nie ma takiego zaplecza... Może myślą, że tylko tak odwalą i już. W Trzciance, w tym MOSiRze to tam jest i restauracja, i duży teren, można się poruszać. A tu co? Na wsi?” <i>A wieńce się tutaj robi?</i> „Teraz już nie robią. Jak była szkoła rolnicza, to robili. Teraz nie robią, bo nie ma z czego zrobić. Pojadą kombajnem, wymłóci, i z czego to robić?”
---	---------	---

		<p><i>A są jeszcze konkursy na najlepszy ogródek czy najlepszą zagrodę na tych dożynkach?</i></p> <p>„Są konkursy, ale tak: piękna wieś czy piękna zagroda, albo piękne zabudowanie, nie? Takie, to tam organizują. To tam ze wsi, kto chce, trzeba zgłaszać wnioski do urzędu i potem na dożynkach są wyczytywane, kto jakie miejsce zajął.”</p>
2	Dni gminy/wsi	<p><i>Dni wsi?</i></p> <p>„Nie.”</p> <p><i>A dni gminy?</i></p> <p>„Nie, nie, chyba są. [Też w Trzciance?] No, to tak jest, bo jest gmina i miasto razem, nie? Nie są oddzielnie.”</p>
3	Lokalne festyny	<p>„Jest takie, to zależy kto wygrywa. Jest taki Puchar Burmistrza Trzcianki. Ta drużyna, która wygra w zawodach, to organizuje zawody na następny rok, nie? Tak to jest przyjęte. W tym roku mają być w Białej, bo wygrali. W zeszłym roku były w Siedlisku, Biała tam wygrała, to w tym roku w Białej, nie? Ale w jakim terminie, to ja nawet sam nie wiem.”</p> <p><i>A jakieś takie... festyn rodzinny albo...?</i></p> <p>„Nie.”</p> <p><i>Pani H. nam pokazywała, że kiedyś były potańcówki w parku...</i></p> <p>[żona] „Kiedyś tak. To ja pamiętam, sama chodziłam nawet.”</p> <p>„Kiedyś to był Klub Rolnika, tam gdzie biblioteka teraz, ale teraz padło. Bo to polikwidowali wszystko za zmiany rządów, bo nie było świetliczanek. Znaczący by były, ale trzeba byłoby za nie zapłacić, a gmina nie miała na to pieniędzy, żeby to utrzymać. To padło.”</p>
4	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	<p>[żona] „Kiedyś były takie dancingi czwartkowe. To kiedyś tak, kiedyś były inne czasy, teraz to tam w ogóle...”</p> <p>„Zabawy to, albo robi szkoła, albo... kiedyś tam, tutaj sami sobie, gdzieś tam były pieniądze z góry, nie? [...] Jest tutaj drużyna piłkarska, nie? Druga jest w Trzciance.”</p> <p><i>I też coś tam robią?</i></p> <p>„W BKS-ie grają, ale to tam grają... [śmiech – przyp. bad.]”</p> <p><i>A jeszcze widziałam, że jest OSP tutaj. To oni też coś organizują?</i></p> <p>„Też. Oni mają Dzień Strażaka tutaj. Znaczący, tu jest tylko ta, a druga jest w Siedlisku. Oni tam sobie grillują...”</p> <p>„Kiedyś to byli młodzi księża, tam była taka salka, to robili dla młodych dyskoteki. A teraz to nie ma nic.”</p>